

مجلسی‌ها از کابینه احتمالی پزشکیان چه می‌دانند؟

فعلابی خبری

زهرا طیبی

خبرنگار گروه شد روز

قرار است تا آخر هفته لیست گزینه‌های پیشنهادی دولت به بهارستان برسد. البته هنوز دولتی‌ها به جمع‌بندی نرسیده‌اند. این نکته‌ای بود که سخنگوی هیات‌رئیسه مجلس به آن اشاره کرد. از روز ۹ مرداد فرصت دوهفته‌ای دولت برای معرفی کابینه به مجلس شروع شده است. اگر قرار باشد دولت از تمام مهلت دوهفته‌ای خود استفاده کند، احتمالاً روند بررسی صلاحیت‌ها به اوایل شهریور ماه می‌رسد. دولت چهاردهم البته وجه تمایزی با دیگر دولت‌ها دارد و آن هم روی کارآمدنش در موعدی زودتر از زمان پیش‌بینی شده و در فقدان رئیس‌جمهور دولت سیزدهم است. بر همین اساس، انتظار می‌رود سرعت انجام کار دولت در معرفی گزینه‌ها و معرفی وزرای پیشنهادی بیشتر از سایر دولت‌ها باشد. تا الان البته رئیس‌جمهور بیشتر معاونان خود در ساختار بروکراتیک را مشخص کرده و تصویر کلی دولت چهاردهم مشخص شده است. البته هنوز بازار گمانه‌زنی‌ها در مورد گزینه‌های احتمالی کابینه و رایزنی‌ها داغ است.

■ **بهارستانی‌ها بی‌خبر از وزرای پیشنهادی؟**

در مهلت دوهفته‌ای دولت‌ها برای اعلام وزرای پیشنهادی به مجلس، مشورت و رایزنی بین دولت و مجلس در مورد وزرای پیشنهادی بخش جدایی‌ناپذیر کابینه بوده و دولت برای تأیید گزینه‌ها با بهارستان رفت‌وبرگشت دارد و سعی می‌کند تا جای ممکن احتمال رد گزینه‌های پیشنهادی توسط مجلس را پایین بیاورد. حالا یک هفته از برگزاری مراسم تحلیف رئیس‌جمهور گذشته و انتظار می‌رود مشورت و رایزنی بین مجلس و دولت در جریان باشد. بر همین اساس از نمایندگان مجلس در مورد رایزنی‌ها و رفت‌وبرگشت‌هایی که بین مجلس و دولت در جریان است و مشورت‌هایی که با مجلس انجام شده، پرسیدیم که تقریباً هیچ‌کدام از نمایندگان از گزینه‌های پیشنهادی اطلاع دقیقی نداشتند و البته به این موضوع هم اشاره کردند که خبری از مشورت و کمک از مجلس نیست. نکته جالب توجه این است که حتی اعضای فراکسیون مستقلین مجلس نیز که مسعود پزشکیان پیش از برگزاری انتخابات عضو آن بود هم از گزینه‌های دولت اطلاع دقیقی ندارند. امری که چند گزاره مهم را نشان می‌دهد. اولین نکته‌ای که مورد توجه قرار دارد این است که در حال حاضر دولت، هنوز در مورد بیشتر وزارتخانه‌ها به گزینه نهایی نرسیده و بنابراین آن را در اختیار مجلس هم قرار نداده است. نکته دیگر این است که احتمالاً مشورت و بررسی گزینه‌های پیشنهادی تنها در سطح رئیس‌مجلس در جریان است و به نمایندگان و کمیسیون‌ها نرسیده است. مطرح نشدن گزینه‌های دولت در مجلس و بی‌اطلاعی نمایندگان از گزینه‌های پیشنهادی به هردلیلی که صورت گرفته باشد، امر چندان مثبتی نیست. آن هم در شرایطی که تشکیل هرچه سریع‌تر کابینه و اتمام فرآیند رای اعتماد، در حال حاضر مهم‌ترین کار نیمه‌تمام ولت و مجلس است.

■ **گزینه‌های دولت؛ همچنان نامشخص**

در فرآیند بررسی‌ها و اعلام گزینه‌های دولت، زمان گزاره اصلی دولت چهاردهم از همان ابتدا مینا را بر تشکیل هرچه سریع‌تر کابینه قرار داده بود. در همین راستا بود که رئیس‌شورای راهبری دولت چهاردهم اعلام کرد گزینه‌های مشورتی هرچه زودتر به رئیس‌جمهور تحویل داده خواهند شد که البته تا زمان برگزاری تحلیف رئیس‌جمهور به تعویق افتاد. یکی از انتقاداتی که عموماً از جانب اصلاح‌طلبان مطرح می‌شد، زمان برگزاری مراسم تحلیف بود که در راستای ضرورت تشکیل هرچه سریع‌تر کابینه مطرح می‌شد و استدلال‌ها بر این محور بود که باید زمان تحلیف رئیس‌جمهور زودتر برگزار شود. امری که نشان می‌داد عزم دولت چهاردهم برای تشکیل هرچه سریع‌تر کابینه جدی است. بر همین مینا انتظار می‌رفت دولت زودتر گزینه‌های پیشنهادی را با بهارستانی‌ها در میان بگذارد تا فرآیند تشکیل کابینه سرعت بیشتری پیدا کند. برخلاف انتظار اما به نظر می‌رسد هنوز گزینه‌های پیشنهادی دولت به نمایندگان اعلام نشده و این گزاره تقویت می‌شود که دولت خود هنوز به قطعیتی در مورد وزرای پیشنهادی کابینه نرسیده است.

■ **تشکیل کابینه پشت درهای بسته؟**

شعار دولت و البته تأکید رئیس‌جمهور بر مشورت و کمک گرفتن از همه گروه‌ها و جناح‌های سیاسی این احساس مثبت را به افکارعمومی منتقل می‌کرد که دولت قرار است با کمک گرفتن از گروه‌های سیاسی و اصل قرار دادن همکاری، مسیر دولت چهاردهم را به پیش ببرد. با این حال درحالی‌که دولت مهم‌ترین و اساسی‌ترین همکاری خود با مجلس را درپیش دارد، آنچه از اظهارات برخی از نمایندگان مشخص است، عدم اطلاع آنها و البته عدم مشورت دولت با مجلس است. این بی‌اطلاعی و بی‌خبری حتی متوجه فراکسیون مستقل مجلس هم شده است. آنها نیز از گزینه‌های قطعی دولت خبر ندارند و در این مورد مشورتی هم با آنها نشده است. امری که این سوال را ایجاد می‌کند آیا دولت، تعیین‌تکلیف وزرای پیشنهادی پشت درهای بسته را به مشورت با نمایندگان مجلس ترجیح داده است؟ در سمت دیگر بخشی از انتقادات متوجه بهارستانی‌ها نیز می‌شود. نمایندگان مجلس در چند روز آینده باید گزینه‌های اعلامی را در صحن و جلسات کمیسیون‌ها بررسی کنند. عدم اطلاع دقیق از گزینه‌های پیشنهادی و موکول کردن تصمیم‌گیری و بررسی وزرا، کار مجلسی‌ها را سخت می‌کند و علاوه‌براینکه برای بررسی گزینه‌ها در مدت زمان کوتاه تحت فشار قرار می‌گیرند، ممکن است بررسی‌ها عجله‌ای صورت گیرد. عدم اطلاع نمایندگان مجلس این شائبه را ایجاد می‌کند که بنای تعامل و مشورت میان دولت و مجلس چندان پرزنگ نیست و مجلس و بهارستان ابتدای کار را چندان پرقدردت شروع نکرده‌اند. البته هنوز برای قضاوت در این مورد زود است و احتمالاً بعد از ارسال نهایی لیست وزرای پیشنهادی به مجلس و شروع فرآیند بررسی‌ها می‌توان قضاوت دقیق‌تری از ماجرا داشت.

با انتصاب معاون اول، معاون اجرایی، رئیس سازمان برنامه‌وبودجه و… می‌توان ساختار اداری دولت پزشکیان را تحلیل کرد

شروع کابینه با بروکرات‌ها

شده در برنامه باید در مقابل سازمان برنامه به صف شده و با رئیس این سازمان به چانه‌زنی بپردازند. این چانه‌زنی‌ها به‌ویژه در شرایط اقتصادی که کشور تحت تأثیر تحریم، کاهش درآمدهای نفتی و رکود تولید با چالش منابع مواجه است، امری ضروری است. رئیس‌سازمان برنامه باید بتواند برای جلوگیری از اسراف منابع و حتی صرفه‌جویی حداکثری در منابع جلوی مطالبات پرهزینه نهادهای مختلف ایستادگی کند. مدیریت کردن چنین موقعیتی نیاز به فردی دارد که ضمن احاطه مسائل اقتصادی و برآورد کارشناسی از هزینه‌ها به پشتوانه اطلاع از فرآیندهای اداری و هماهنگی با رئیس‌جمهور، اقتدار لازم را برای چانه‌زنی به‌دست آورده باشد. اگر رئیس سازمان برنامه دانشی نسبت به مسائل اقتصادی نداشته باشد هم مسیر هدررفت منابع را هموار کرده و هم با صرفه‌جویی غیرضروری در مقابل پیشترد کلان پروژه‌های ضروری کشور سد ایجاد می‌کند. فضای پرچالش این سازمان اگر به‌درستی مدیریت نشود، می‌تواند جایگاه ریاست آن را به یکی از پر تردترین سمت‌های دولت تبدیل کند. در دولت سه‌ساله سیزدهم سازمان برنامه‌ویود چه جزء چند سازمانی بود که رئیس آن عوض شد و داود منظور به جای میرکاطمی نشست. سیدحمید پورمحمدی که توسط پزشکیان به‌عنوان رئیس سازمان برنامه‌ویودجه انتخاب شده است سابقه‌ای دارد که باتوجه به نکات گفته شده در مورد ضرورت‌های مورد نیاز این مسئولیت می‌تواند برایش امتیاز محسوب شود. او در دولت‌های مختلف مسئولیت داشته و وجهه‌ای غیرسیاسی و تخصصی دارد. معاونت امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی، وزیر امور اقتصادی و دارایی در دولت هشتم، قائم‌مقامی رئیس کل بانک مرکزی ایران در دولت نهم، معاون برنامه‌ریزی بهروز مرادی در زمان تصدی معاونت «برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی» توسط او در دولت دهم و یازدهم و دبیری ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی در دولت دوازدهم از جمله سوابق پورمحمدی است. باتوجه به همکاری وی در سطوح بالای مدیریت در همه دولت‌ها می‌توان از وی به‌عنوان یک چهره کاملاً بروکرات و احتمالاًکم‌حاشیه دولت چهاردهم نام برد. علاوه‌بر این سوابق پورمحمدی که اکنون به‌عنوان رئیس سازمان برنامه‌ویودجه منصوب شده در خود این سازمان نیز در سمت‌های مختلفی ایفای نقش کرده و همین امر باعث می‌شود تا فرد باتجربه‌ای در مواجهه با چالش‌های سازمان برنامه‌ویودجه محسوب شود. او در این سازمان معاونت امور تولیدی را در دولت یازدهم و معاونت امور اقتصادی را در دولت‌های دوازدهم و سیزدهم برعهده داشته و احتمالاً در کنار دانش اقتصادی چانه‌زنی‌های مالی را نیز آموخته است.

■ **اجرای مصوبات دولت، معاون اجرایی پیگیر می‌خواهد**

مصوبات متعددی که در جلسات هیات دولت به تصویب می‌رسد و اقداماتی که رئیس‌جمهور دستور به اجرایی شدن آن می‌دهد زمانی بهتر محقق می‌شود که به‌طور مداوم پیگیری شوند. رهبر انقلاب این مهم را در سال ۹۵ در دیدار با رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت این‌گونه مورد تأکید قرار می‌دهند: «ما یک تصمیمی می‌گیریم، ابلاغ و اصدار هم می‌کنیم، اما اگر تا آخر خط نرویم و این آبی را که از چشمه جاری شده به مزرعه نرسانیم، کار تمام نیست.» پیگیری امور امری ضروری است که همه اعضای دولت ازجمله شخص رئیس‌جمهور باید خود را موظف به آن بدانند. وجود چنین روحیه‌ای در شهید رئیسی باعث تقدیر رهبر انقلاب از ایشان نیز شد اما باید توجه داشت که با توجه به مشغله‌های مختلفی که رئیس‌جمهور با آن درگیر است، پیگیری دقیق اجرای مصوبات هیات دولت نیاز به فردی هماهنگ با شخص رئیس‌جمهور دارد. به همین دلیل نیز این امر به‌عنوان اصلی‌ترین مسئولیت به دوش معاون اجرایی گذاشته شده است. این معاونت همچنین به این دلیل که سفرهای استانی رئیس‌جمهور را نیز برنامه‌ریزی و پیگیری می‌کند اشراف بهتری به مسائل استان‌ها و پروژه‌های در دست اجرا در آن دارد. از آنجایی که همواره بر سر راه پروژه‌های اجرایی انبوهی از چالش‌های اداری و سیاسی نیز وجود دارد معاونت اجرایی باید توانایی بر طرف کردن این موانع را داشته باشد. با توجه به بروکراسی پیچیده حاکم بر نظام اداری و اجرایی کشور مهم‌ترین بخش پیگیری مصوبات حل و فصل همین چالش‌های اصلی‌ترین مسئولیت به دوش معاون اجرایی گذاشته شده است. این معاونت همچنین به این دلیل که سفرهای استانی رئیس‌جمهور را نیز برنامه‌ریزی و پیگیری می‌کند اشراف بهتری به مسائل استان‌ها و پروژه‌های در دست اجرا در آن دارد. از آنجایی که همواره بر سر راه پروژه‌های اجرایی انبوهی از چالش‌های اداری و سیاسی نیز وجود دارد معاونت اجرایی باید توانایی بر طرف کردن این موانع را داشته باشد. با توجه به بروکراسی پیچیده حاکم بر نظام اداری و اجرایی کشور مهم‌ترین بخش پیگیری مصوبات حل و فصل همین چالش‌های اصلی‌ترین مسئولیت به دوش معاون اجرایی گذاشته شده است. این معاونت همچنین به این دلیل که سفرهای استانی رئیس‌جمهور را نیز برنامه‌ریزی و پیگیری می‌کند اشراف بهتری به مسائل استان‌ها و پروژه‌های در دست اجرا در آن دارد. از آنجایی که همواره بر سر راه پروژه‌های اجرایی انبوهی از چالش‌های اداری و سیاسی نیز وجود دارد معاونت اجرایی باید توانایی بر پشت پرده هماهنگ با او محسوب شده و همین امر نیز بادهی پروژه‌های مورد نظر رئیس‌جمهور را بالا می‌برد. قائم‌پناه همچنین فرد بدون سابقه‌ای نیز در نظام اداری کشور محسوب نمی‌شود. او معاونت توسعه و مدیریت منابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ریاست

اولین دوره شورای شهر کرمانشاه را در کارنامه داشته و در شورای راهبری انتقال قدرت دولت چهاردهم که ریاستش به محمدجواد ظریف سپرده شده بود، نقش ایفا کرده است. این موارد اگرچه برای نام بردن از قائم‌پناه به‌عنوان یک چهره بروکرات توانمند و مسلط به چالش‌های اداری کشور کفایت نمی‌کند اما آنقدر هم کم نیست که بشود او را بدون سابقه تلقی کرد.

■ **معاون پارلمانی از شورای عالی استان‌ها آمد**

ستون دیگر شاکله بروکراتیک دولت را معاونت امور مجلس رئیس‌جمهور تشکیل می‌دهد. برخی مصوبات مهم مجلس ازجمله لایحه بودجه که به آن اشاره شد باید از فیلتر مجلس نیز عبور کرده و رضایت آنان را جلب کند. معاونت امور مجلس باید بتواند بدنه نمایندگان مجلس را نسبت به مصوبات دولت اقناع کرده و حجم زیادی از مخالفت‌های را مهار کند. داشتن روابط نزدیک با نمایندگان باعث می‌شود فضای بهتری برای مفاهمه و جلب نظر آنها به‌وجود بیاید. با چنین نگاهی معاونت امور مجلس جایگاهی بسیار اثرگذار محسوب شده که نگاه تشریفاتی به آن باعث می‌شود ظرفیت این معاونت با به کار گماشتن افراد ضعیف بلااستفاده باقی مانده و خود دولت در مسیر سیاستگذاری با چالش مواجه شود. استفاده از ظرفیت معاونت پارلمانی نیاز به گماردن فردی دارد که ضمن تعامل با رئیس‌جمهور، توانایی و سابقه سیاسی خوبی نیز برای تعامل با نمایندگان داشته باشد، به همین دلیل نیز روسای‌جمهور معمولاً شخصیت‌های سیاسی را برای این مسند انتخاب کرده‌اند که یا خود چندین دوره نماینده مجلس بودند یا به‌واسطه مسئولیت‌های سیاسی و اجرایی خود توانسته‌اند ارتباط خوبی با نمایندگان برقرار کنند. انتخاب افرادی همچون مجید انصاری، لطف‌الله فروزنده، محمدرضا میرتاج‌الدینی و سیدمحمد حسینی موبد همین امر است. در دولت چهاردهم اما مسعود پزشکیان برای انتخاب معاون پارلمانی به جای وجهه سیاسی بیشتر بر فاکتور هماهنگی با خود تأکید کرده و فردی را انتخاب کرده است که بیشتر به‌خاطر فعالیت‌های مدیریتی‌اش در عرصه ورزش در کشور شهرت دارد تا فعالیت‌های سیاسی. شهرام دبیری البته چندین دوره عضویت در شورای شهر تبریز و یک دوره نیز نمایندگی استان آذربایجان شرقی در شورای عالی استان‌ها را در کارنامه خود دارد، اما به‌رحال عدم ارتباط موثر با مجلس ضعیفی است که البته سابقه خود پزشکیان می‌تواند آن را پوشش دهد. پزشکیان به‌واسطه چندین دوره سابقه نمایندگی و یک دوره نیز نایب‌رئیس مجلس هم چالش‌های بین دولت و مجلس را تجربه کرده و هم ارتباط گسترده‌ای با نمایندگان دارد. این تجربه باعث می‌شود تا پزشکیان بتواند معاونی را که با خودش هماهنگ است در برقراری ارتباط با مجلس کمک کرده و پل ارتباطی مستقیمی بین خود و نمایندگان ایجاد کند.

■ **جایگاه ظریف و طبیب‌نیا در دولت چه زمانی اهمیت پیدا می‌کند**

اگرچه برخی ممکن است سمت‌های داده شده به ظریف و طبیب‌نیا یعنی معاونت راهبردی و مشاور عالی را تشریفاتی تلقی کرده و این منصب‌ها را صرفاً عناوینی برای حفظ این دو چهره مهم کمپین انتخاباتی پزشکیان در دولت چهاردهم توصیف کنند، اما توصیفاتی که مسعود پزشکیان از خود و دولتش در زمان انتخابات ارائه داد، می‌تواند دست این افراد را برای پیگیری ایده‌های سیاسی و اقتصادی‌شان در دولت چهاردهم خیلی باز کند. پزشکیان که در زمان انتخابات بارها عنوان کرده بود کارشناس نیست و هدفش ریاست‌جمهوری سپردن اداره امور به کارشناسان امر است اکنون خود را در معرض پاسخگویی به این مطالبه ایجاد شده می‌بیند. در همین راستا نیز شورای راهبری انتقال قدرت با محوریت شخص محمدجواد ظریف شکل گرفت. اگر قرار باشد که اعتماد به ظریف تداوم داشته باشد و افراد پیشنهادی توسط شورای تحت راهبری او سهم زیادی از کابینه را به خود اختصاص دهند، وزیر خارجه اسبق ایران هم قدرت اثرگذاری بر دیدگاه‌های رئیس‌جمهور و هم قدرت پیگیری این دیدگاه‌ها در بخشی از وزارتخانه‌ها را به‌دست خواهد آورد. درمورد طبیب‌نیا نیز می‌توان این‌گونه گفت جایگاه در نظر گرفته شده برای او احتمالاً چیزی شبیه به جایگاهی است که در زمان دولت سیزدهم تحت عنوان معاونت اقتصادی برعهده محسن رضایی بود. اما از آنجایی که وجهه تخصصی طبیب‌نیا در فضای سیاسی بیشتر مورد توجه قرار گرفته و احتمالاً توان بیشتری برای اثرگذاری بر نظرات رئیس‌جمهور در محافل و همچون شورای عالی سران قوا خواهد داشت.